



## **Åtgärdsförslag för död ved i svämplan i Nybro och Kalmar kommun, 2019**

**2020-05-13**

Eric Lundén

Bakgrund .....	3
Metod.....	3
Resultat .....	4
Åtgärdsförslag .....	5
Hagbyån: Stenskallehult.....	5
Halltorpsån: Brudhylvan .....	6
Hagbyån: Anebo.....	7

**Beställare:** Kalmar Kommun

**Projekt nr:** 17164

**Genomförande konsult:** Ecocom AB.

**Uppdragsledare:** Alexander Eriksson

**Fältarbete:** Eric Lundén

**Framsida, bildtext:** Svämplan i Anebo, Hagbyån.

**Framsida, fotograf:** Eric Lundén

## Bakgrund

Det är välkänt att död ved är viktigt för den biologiska mångfalden. En stor mängd arter är knutna till död ved, bland annat mossor, lavar, svampar och insekter. Liksom i skogen är död ved också en bristvara i anslutning till våra vattendrag. Svämzonen, området mellan hög- och lågvattenlinjen, är en mycket speciell levnadsmiljö som präglas av de störningar som det fluktuerade vattenståndet skapar. Bland mossor finns ett hundratal arter som är specialiserade på att klara av både periodvis uttorkning och dränkning. För att gynna dessa arter behövs en större tillgång på lämpliga substrat i rätt miljö. I föreliggande rapport presenteras förslag på åtgärder som syftar till att förbättra förutsättningen för organismer knutna till död ved vid vatten.

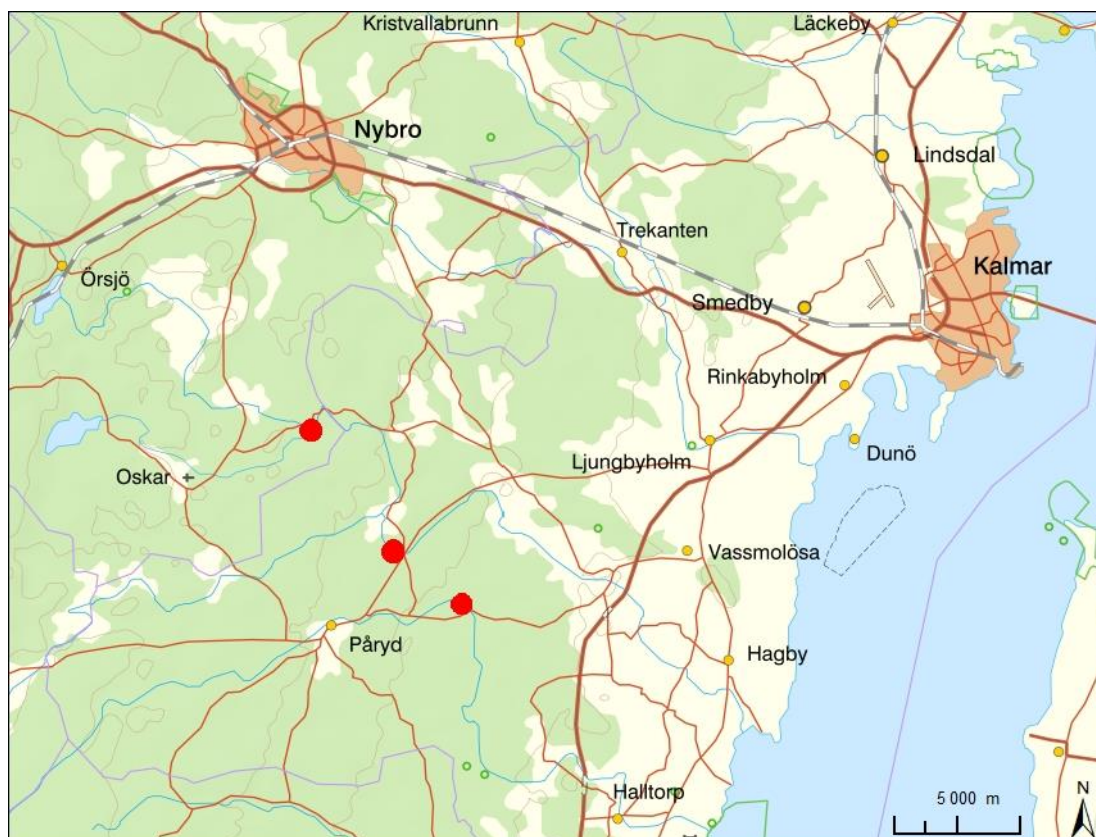
Utöver dessa åtgärder föreslås också åtgärder som ska gynna många av de ekar som finns i samma typ av miljö och som för en tynande tillvaro på grund av igenväxning av framför allt gran.

## Metod

Sträckor längs med Hagbyån, Ljungbyån och Halltorpsån genomsöktes för att hitta platser lämpliga för åtgärd. Med platser lämpliga för åtgärd menas i det här fallet platser längs med åar eller bäckar som periodvis översvämmas. Platserna bör inte vara helt öppna utan viss krontäckning är att föredra. Därför beaktades inte mader och andra mer eller mindre öppna marker som är relativt vanliga i dessa trakter. Vidare eftersöktes dels sådana platser där viss mängd död ved redan finns men där tillförsel av ytterligare död ved skulle ge bättre förutsättningar för mossor, dels platser som saknar död ved men som uppfyller övriga villkor. Höljor, kvillar och tillfälliga vattenfårar är exempel på platser som eftersöktes. När ett antal lämpliga lokaler identifierats utfördes en enklare inventering av mossor på död ved för att kunna utforma åtgärderna på bästa sätt.

## Resultat

Totalt identifierades tre platser som ansågs vara lämpliga för åtgärd. Dessa var fördelade på de två vattendragen Hagbyån och Halltorpsån (figur 1.)



Figur 1. Ungefärlig geografisk placering av de platser där åtgärder föreslås.

# Åtgärdsförslag

## Hagbyån: Stenskallehult

Öster om Hagbyån, ca 1,5 km söder om Stenskallehult ligger en strandskog som är klassad som nyckelbiotop. Ett tiotal meter från vattenfåran, på åns östra sida, finns ett antal höljor som översvämmas av vårfloden. Trädskiktet utgörs framför allt av ek, asp, björk och gran. Död ved finns i form av klen sälg och grövre lågor av framför allt gran och björk förekommer sparsamt. Till objektet leder en skogsväg. Området hyser även stora mängder av den rödlistade och fridlysta växten sumpviol (NT, rödlistan 2015). Vid mossinventeringen hittades två mindre vanliga arter, som båda är typiska för svämzonen: skrynkelbryum *Bryum cyclophyllum* och vridmossa *Trichostomum tenuirostre*. Skrynkelbryum hittas i svämzonen, antingen växandes på fuktig jord eller på död ved. Arten är bara funnen ett fåtal gånger i Småland och fyndet i Stenskallehult var det tredje i Kalmar län. Vridmossa *Trichostomum tenuirostre* som hittades i området är också en art som är beroende av periodvis översvämning. Även vridmossa förefaller vara relativt ovanlig i denna del av landet. Dessutom hittades hårklomossa *Dichelyma capillaceum* (fridlyst, NT) och sumpspärrmossa *Campylium protensum*. Arter som typiskt förekommer i svämzonen vid rinnande vatten.

**Åtgärdsförslag:** placera ut död ved av asp, gran eller tall i utkanten av höljorna i svämzonen övre del. Stockarna ska bara svämmas över vid högvatten och placeras på marken snett emot vattendraget, med framänden av stocken pekandes i vattendragets riktning. Stockarna bör ha en diameter om minst 20 cm men får gärna vara grövre. Om träd tas från närområdet bör ej redan döda eller på andra sätt biologiskt värdefulla träd användas och helst bör träd tas en bit bort från svämzonen för att minimera påverkan på trädskiktet. Helst ska inte helt färsk ved användas men om så sker bör barken avlägsnas.



Figur 2. En av höljorna vid Stenskallehult.

## Halltorpsån: Brudhylan

Ca 1 km NO Brudhylan, strax uppströms Gumlagöl finns ett antal platser längs med Halltorpsån som är lämpliga för åtgärd. Närmast Gumlagöl finns videsnår med en del död ved av sälg som dock är av klenare dimensioner. Uppströms är klibbal mer dominant men inslag finns även av asp och gran. Vid mossinventeringen gjordes ett intressant fynd. Växandes på videsnår i svämzonen noterades skuggsprötmossa *Eurhynchium striatum*. En suboceanisk art med få fynd i Småland. Området bedöms ha potential att hysa fler arter om lämpliga substrat tillförs.

**Åtgärd** placera ut död ved av asp, gran eller tall i utkanten av höljorna i svämzonen övre del. Stockarna ska bara svämmas över vid högvatten och placeras på marken snett emot vattendraget, med framänden av stocken pekandes i vattendragets riktning. Stockarna bör ha en diameter om minst 20 cm men får gärna vara grövre. Ett tiotal meter från vattnet finns ett antal lämpliga lågor av gran och asp som kan flyttas till kanten av svämplanet. Asp i lämpliga dimensioner finns även spridda här och var i den angränsande skogen. Om dessa används bör barken skalas av för att påskynda nedbrytningen.



Figur 3. Svämplan uppströms Brudhylan vid Halltorpsån.

## Hagbyån: Anebo

Längs med Hagbyån i byn Anebo finns en sträcka av bitvis strömmande och meandrande vatten som sträcker sig ett par kilometer nedströms. Stora delar har tidigare betats och slåttats och hyser ett flertal grova ekar och askar som dock är hotade av igenväxning av gran. När eken bli trängd och skuggas av intilliggande träd skadas trädet och riskerar att till slut dö. För att gynna eken bör landskapet öppnas upp vilket leder till en ökad solinstrålning som potentiellt kan gynna andra organismer, bland annat insekter. Då det redan finns mycket död ved i området är tillförsel av mer död ved ingen lämplig åtgärd. Mossinventeringen resulterade i ett intressant fynd. Stubbspretmossa *Herzogiella seligeri* hittades på död ved i svämzonen. Det är en skoglig signalart och växer på murken ved i områden med högre luftfuktighet.

Vid det sista fältbesöket hade den omkringliggande skogen på åns östra sida slutavverkats. Detta medför en stor och plötslig förändring i miljön och det finns en risk att ekarna och arterna knutna till träden inte klarar av att anpassa sig till det nya öppna landskapet. Om ytterligare röjning sker i området ökar risken för att träden skadas. Rekommendationen är därför att man väntar några år med röjningsarbetet.

**Åtgärd:** röj sly och ta ned större träd, framför allt av gran som växer tätt intill äldre ekar i svämplanet. Mest lämpligt är det att använda sig av ringbarkning för att döda granarna. Detta bör ske tidigast 2024.



Figur 4. Ek som trängs av uppväxande gran vid Hagbyån.